

Čítanka starých časů I.

Průzkum věže Arcibiskupského zámku v Kroměříži

Nad nivou řeky Moravy stojí mohutná čtyřkřídlá budova kroměřížského zámku, zastávajícího několik století nejen funkci rezidenčního sídla olomouckých biskupů a arcibiskupů, ale také správního a administrativního centra. Nezvratné důkazy o existenci hradu lze zasadit do doby episkopátu Stanislava Thurza (1496 – 1540). Tehdy vyrostla na tomto místě budova s impozantní hranolovou vstupní věží. Na tyto stavební aktivity navázal olomoucký biskup Stanislav Pavlovský (1579–1598) a přeměnil pozdně gotický hrad v renesanční zámek. Barokní přestavba provedená biskupem Karlem II. z Lichtensteinu-Castelkorna (1664 – 1695) po skončení třicetileté války vtiskla chátrající rezidenci současné měřítko, architektonické řešení i utváření fasád (obr. 1, 2).

V roce 2012 byly v rámci projektu „Čítanka starých časů“ provedeny v objektu zámku dílčí průzkumy, spolufinancované z programu *Podpora pro památky UNESCO* Ministerstva kultury České republiky. Jejich cílem bylo především prohloubení dosavadních poznatků o pozdně středověké podobě kroměřížského hradu, především unikátní a poměrně dobře dochované věže.

V první řadě byl prováděn měřický průzkum fasád věže, ukrytých v prostoru nynější zámecké půdy (obr. 3). Zde mohly být dokumentovány překvapivě dochované zbytky iluzivní výzdoby nároží věže, navazující na plastickou bosáž nárožních kvádrů (obr. 4). Podkladem kresby iluzivní kvádřové armatury byla síť plastických linek v podkladní omítkě. Součástí tohoto průzkumu bylo i odebrání vzorků omítek a povrchových maleb a drobná restaurátorská sondáž. Tento průzkum přinesl velmi cenné poznatky o složitém stavebním vývoji věže již v období pozdního středověku a renesance i další vědomosti o barevném řešení fasád i interiérů.

K mimořádně zajímavým, objeveným prvkům náležely otvory obdélného průřezu (cca 20x30cm), procházející zřejmě celou šířkou zdiva věže. Podle situace je možno soudit, že tyto otvory byly budovány v průběhu stavby a poté do nich byly zasunuty dubové trámy, které bylo možno v případě potřeby vysunout před rovinu fasády. V jednom z těchto otvorů se dodnes dochoval zbytek trámu, ze kterého se podařilo odebrat vzorek pro dendrochronologický průzkum (obr. 6). Bylo prokázáno, že dub, ze kterého byl zmíněný trám vyroben, byl pokácen do roku 1502. Toto je významné datum, související se stavbou samotné věže. Zajímavé výsledky přinesl i pokračující dendrochronologický výzkum půdních prostor zámku; podařilo se zde lokalizovat pozůstatky dřevěných, statických táhel, pocházejících z doby výstavby barokního zámku v druhé polovině 17. století.

Petrologickým průzkumem kamenných částí architektury věže, provedené Dr. Štaffenem, bylo prokázáno, že kámen na nárožní, bosované armatury a ostění byl těžen v lomech jižně a jihovýchodně od Kroměříže, zatímco běžný, zdící kámen pochází z okolí nedalekých Zdounek.

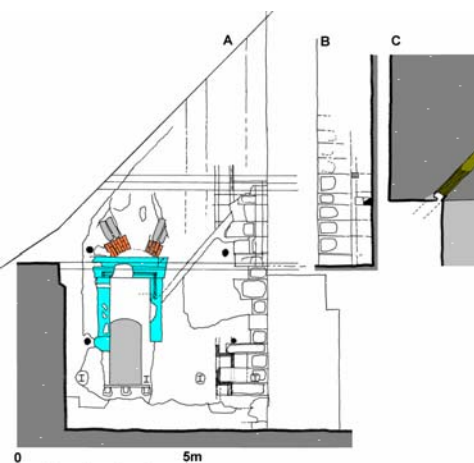
Tyto poznatky spolu s výsledky archivní rešerše byly využity ke zpracování podrobného stavebně-historického průzkumu věže Arcibiskupského zámku.

1) Letecký pohled na současný stav zámeckého komplexu

2) Těleso věže při pohledu z nádvoří zámku

3) Část dokumentace fasády věže v půdním prostoru

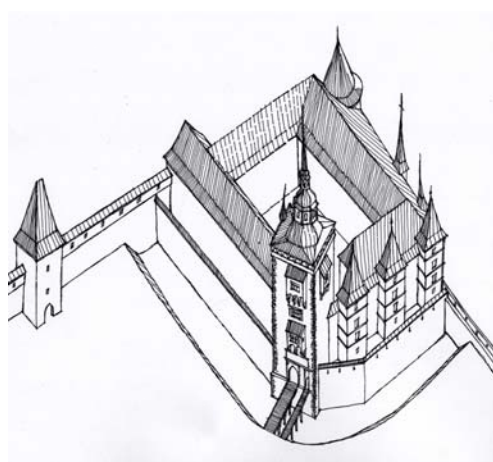
4) Detail původní bosované armatury věže (3B)

5) Ing. Kyncel při odběru vzorků k dendroanalýze

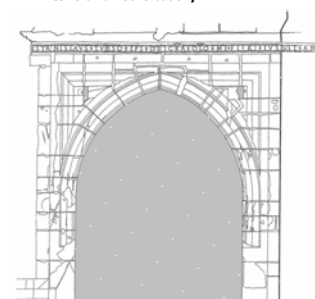
6) Zbytek trámu z počátku 16. století

7) Kresběná rekonstrukce vzhledu zámecké věže okolo roku 1600

8) Původní vstupní portál věže dochovaný v interiéru zámecké budovy

9) Aktuální zaměření vstupního portálu věže